

Várhegyi Judit – Hajnal Mihály:

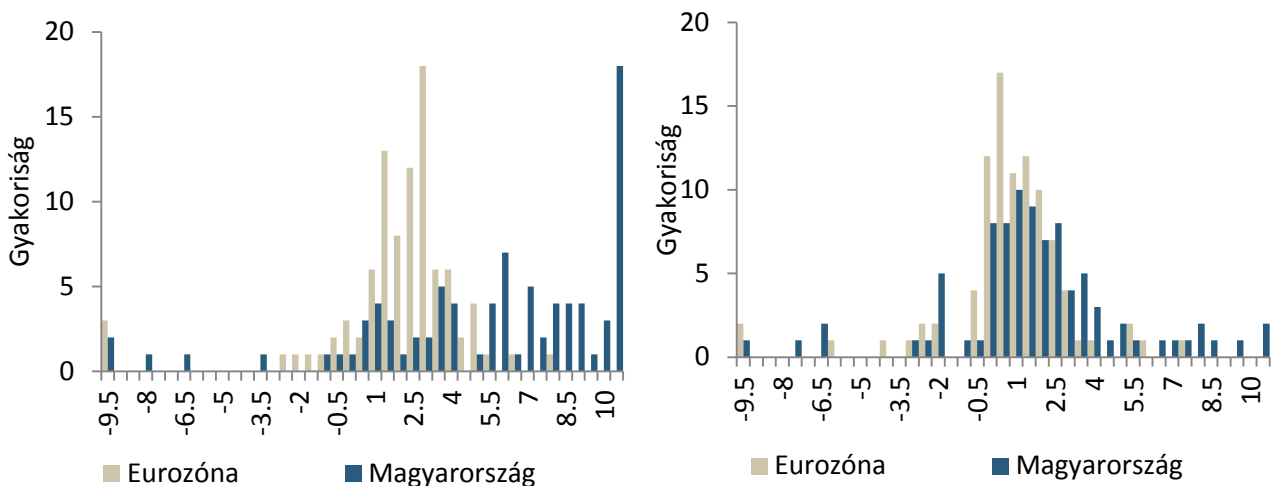
Gyakrabban élnek az árcsökkenés lehetőségével a hazai vállalkozások

2013 óta az átlagos inflációs ráta mellett a hazai termékszintű árváltozások eloszlása is egyre több hasonlóságot mutat az eurozónában jellemző árazási magatartással. A hasonlóság részben a gazdaságokat érintő erős, globális eredetű deflációs hatások következménye, részben a magyar gazdaság nominális alkalmazkodásának eredménye. A nyersanyagár-csökkenés bázishatásának kifutásával és a lakossági fogyasztás élénkülésével a hazai infláció rövid távon ismét pozitív tartományba kerülhet, azonban az alacsony inflációs várakozások mellett az árváltozások nagy része továbbra is moderált maradhat, így az árindex csak fokozatosan emelkedhet.

A fogyasztóiár-index egy átlagos háztartás által vásárolt termékekből és szolgáltatásokból álló fogyasztói kosár árváltozását méri. A kosáron belül az egyes termékek árai hónapról hónapra, akár jelentősebb mértékben is változnak. Az egyedi árazási döntések megoszlásának vizsgálata segítheti a makroszintű inflációs környezet változásának mélyebb megértését, és így megbízhatóbb előrejelzések készítését.

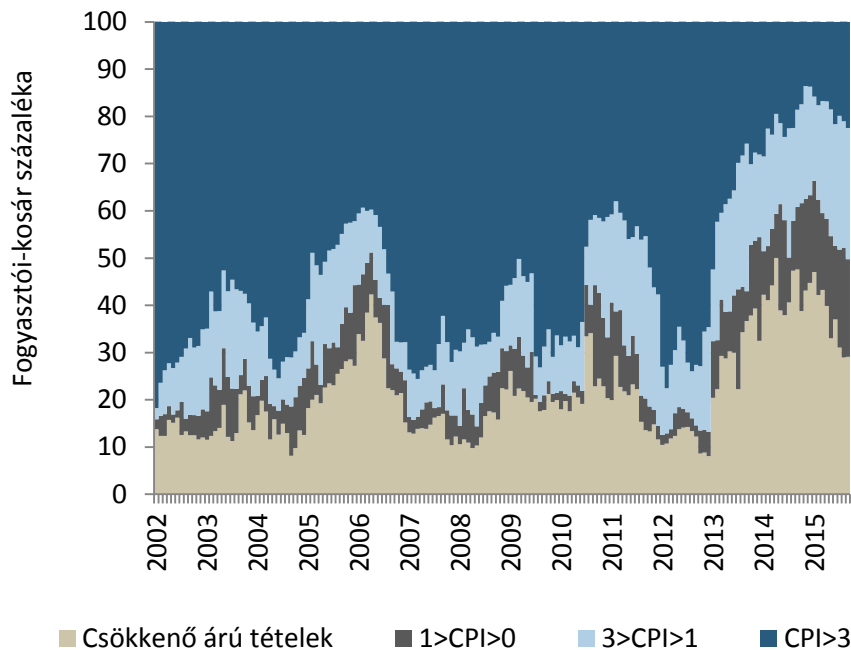
A korábban számottevően az árstabilitást jelentő jegybanki cél fölött alakuló hazai inflációs ráta 2012-t követően érdemben csökkent és az elmúlt években már az eurozóna átlagos inflációja közelében alakult. **A vállalkozások árazási magatartásának erőteljes megváltozását a termékszintű adatok is igazolják.** Míg a válság előtti időszakban az árváltoztatások nagyságában jelentős eltérés mutatkozott (1. ábra, bal panel), addig az elmúlt években a hazai árváltozások megoszlása már egyre hasonlóbbá vált az eurozóna országokéhoz (1. ábra, jobb panel). Míg 2007-ben a hazai éves árváltoztatások mediánja (az az érték, aminél az árváltozások fele kisebb, fele pedig nagyobb mértékű volt) még 6 százalékos közelében alakult, addig 2015 őszére ez az érték már 1-1,5 százalékos közötti tartományba mozdult el. Aktuálisan az áreloszlások nagyfokú hasonlóságát két tényező okozhatja: egyrészt mind Magyarországon, mind az eurozónában hasonló, erőteljes költség-hatások határozzák meg az inflációt (ennek oka főleg a globális nyersanyagárak csökkenése), másrészt az elmúlt évek alacsony inflációs környezetében a hazai vállalatok árazási viselkedése is alkalmazkodott a megváltozott inflációs közeghez.

1. ábra: A magyar és az eurozónás tételek árindexének eloszlása (2007 átlaga és 2015 szeptembere)

Forrás: Eurostat adatok alapján MNB számítás

2. ábra: Az infláció keresztmetszeti dekompozíciója az árváltozás mértéke szerint

Forrás: KSH adatok alapján MNB számítás

Az árváltozások eloszlásának időbeli megváltozása egyértelműen lekövethető a hazai adatokon. Érdeemes megemlíteni, hogy még magasabb inflációs környezetben is vannak olyan termékek, melyek árai csökkennek. Ennek okai adódhatnak a nyersanyagárak mérséklődéséből, a technológia fejlődéséből, a hatósági intézkedésekből vagy a piaci verseny erősödéséből. 2013-t követően egyre gyakoribbá vált a fogyasztói árak csökkenése. Míg ezek aránya a válság előtt 15 százalék körül alakult, addig 2014-ben már meghaladta a 40 százalékot és aktuálisan is az éves árváltozások közel negyede negatív (2. ábra). Ezzel párhuzamosan a mérsékelt – 0 és 3 százalék közötti – árnövekedést mutató tételek aránya is tartósan megemelkedett. Azon termékcsoportok köre,

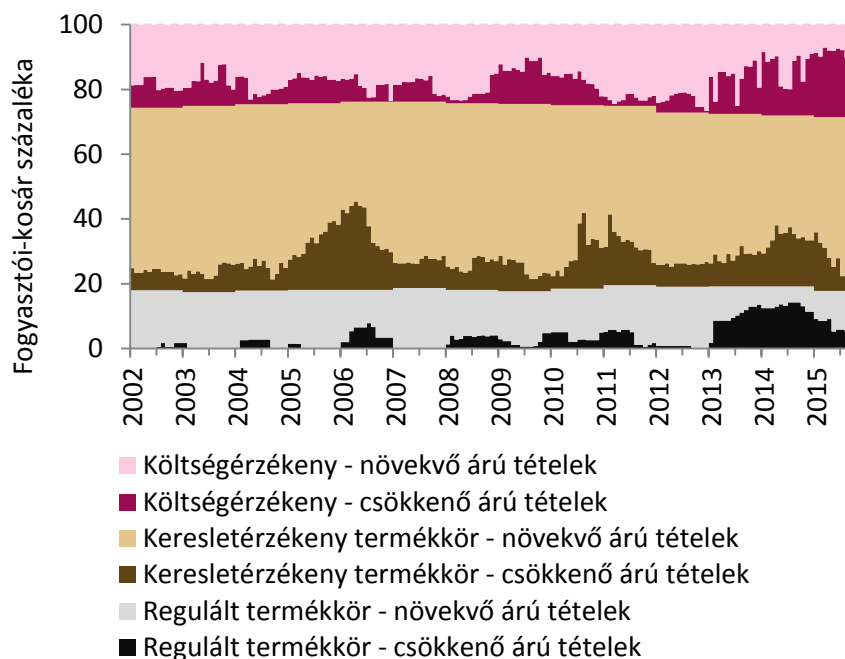
melyek érdemben emelhetnék volna a hazai inflációt – vagyis **a 3 százalék feletti árindexszel rendelkező tételek aránya – közben jelentősen lecsökkent.**

Még árnyaltabb képet kapunk, ha az ármeghatározás szempontjából legfontosabb tényezők alapján csoportosítjuk a fogyasztói kosár tételeit (3. ábra). A vizsgált három kategória a hatósági ár-szabályozás alá eső termékek, a főként költségoldali tényezők által meghatározott árú termékek (élelmiszer, üzemanyagok), és a keresletre érzékeny árazású termékek (elsősorban iparcikkek és szolgáltatások).

A kormányzati intézkedések következtében 2013 után jelentősen emelkedett az árcsökkenést mutató tételek aránya a hatósági árazású termékek és szolgáltatások körében. Az intézkedések az árszintre tartós hatást gyakoroltak, ám a bázishatások kifutásával az árcsökkenést mutató tételek aránya az elmúlt hónapokban fokozatosan csökkent. Ugyanakkor **érdemi változást mutatott a költségérzékeny termékek árazása, melyekre az utóbbi hónapokban az olajár esése, – a forintban kifejezett olajárak tavaly nyári értékükhöz képest közel 50 százalékkal csökkentek – a globális nyersanyagárak általános mérséklődése és az orosz embargó árleszorító hatása miatt csökkenő élelmiszerárak hatottak leginkább.**

Ezzel szemben **a keresletre érzékeny termékek csoportjában az utóbbi hónapokban mérséklődött a csökkenő árszínvonalú termékek aránya.** Ez arra utal, hogy a belföldi keresletre termelő és szolgáltató vállalatok árazási magatartásában a lakossági fogyasztás élénkülésével mérséklődött a korábbi szűkülő piacokból adódó árleszorító hatás és előrettekintve ezen vállalkozások árazási mozgástere bővíülhet.

3. ábra: Az infláció keresztmetszeti vizsgálata az ármeghatározás szempontjából
lényeges tényezők szerint

Forrás: KSH adatok alapján MNB számítás

Össességében a termékszintű árváltozások azt mutatják, hogy az elmúlt hónapokban ismét negatív tartományba kerülő hazai fogyasztóiár-indexet elsősorban a rendkívül mérsékelt költségtényezők okozták, míg a keresletre érzékenyebb termékek árai stabilan pozitív tartományban alakultak. A nyersanyagár-csökkenés bázishatásának kifutásával az idei év végére ismét pozitív tartományba kerülhet az infláció. Ugyanakkor a keresztmetszeti elemzések alapján az árváltozások nagy része továbbra is rendkívül moderált és a 3 százalékos célérték alatt alakul. Ezzel összhangban az inflációs rátában csak lassú, fokozatos emelkedésre számíthatunk.

„Szerkesztett formában megjelent a Privatbankar.hu oldalon 2015. november 11-én.”